

Rapport 1948

Angående fynd från Horsta, Timrå socken, Medelpad

Fornlämning, Raä 4

Socken, Timrå

Kommun, Timrå

Landskap, Medelpad

Arvid Enqvist

Fornminnesinventeringen 1988

A.L.A. (Ser. 23906) 17H5e

Raä 4

Kartblad: 17H5e Brödlösa

Nö

FÖREDEN FÖR
RIKSANTIKVARIEN
DEN 22/3 1948
BESLUT

VITTERHETSKADEMIEN
Ank. Dnr.
22 MAR 1948 C01621
RIKSANT. ÄMBETET
STATENS HIST. MUSEUM

Statens Historiska Museum

Till Riksantikvarien.

J.ä. avdeln.
för museidirektören
den 24/3 1948
Beslut: *Sivara Laches. Föreläsning ut föres. kostnad för tillföres J.ä.-arkiverna i Redifikation i Nr. 50: - till en tillföres. till F.*
24/3 48
Ytund. Usodeis
förordnas utredas
(till M) sedan till F

År 1931 förvärfvade Statens Historiska Museum från Horsta, Timrå socken, Medelpad, ett gravfynd från romersk järnålder (inv.n:r 19410). Fyndet hade gjorts år 1926, då ett par gravhögar borttogos vid grävning för grunden till det numera nedbrunna Zionkapellet. På toften finnas ännu kvar tvänne vackra högar samt rester av en tredje, utgörande delar av ett större gravfält, som sträcker sig på andra sidan den här förbi gående landsvägen. Föremålen hade efter upptagandet förvarats i en spiklåda i en smedja. Vid fyndets övertagande meddelades att "en lockliknande vackert och sirligt arbetad tingest" skulle ha tillhört fyndet men förkommit.

Vid en föreläsning om Timrå sockens förhistoria, som undertecknad höll för en tid sedan, meddelade mig en i angränsande Sköns socken numera boende lantbrukare, E.P. Sjölund, Näs, Johannedal, att han i sin ägo hade ett "bronslock", som var funnet i Horsta i Timrå. Sjölund bodde för ett tjugotal år sedan i denna by, där han enligt egen uppgift är en låda "innehållande en del järnskrot m.m." tillveratagit detta föremål jämte ett stycke ylletyg. Då det fanns alla skäl att misstänka, att det här rörde sig om "den förkomna tingesten", anhöll jag att få låna föremålen för beskrivning.

Det framgick härvid, att "bronslocket" utgjordes av en rund, kupig, på översidan ornerad snyckeskiva av brons med upphöjd mittknopp och runt randen med en rad små bucklor. På undersidan är skivan i mitten försedd med en ögla. Till sin typ står skivan närmast den av O. Montelius i Den nordiska järnålderns kronologi, fig. 3, avbildade, dock i mitten genombrutna bronsprydnaden, funnen i Norrgårda, Vallstena socken, Gotland, som av honom föres till övergångskedet mellan brons- och järnålder. En annan jämförbar bronskiva, även den genombruten avbildades av Harald Hansson, Gotlands bronsålder, fig. 11, funnen sannolikt tillsammans med en skålnål av brons i en åker i Nybjärs, Hörane socken, Gotland. Detta fynd torde väl närmast få föras till bronsålderns sista period.

Horstaskivan är alltså av allt att döma åtskilliga sekel äldre än det

gravfynd från 300-talet e.Kr., till vilket det ansetts höra. All sannolikhet talar för att bronskivan måste betraktas som ett fynd för sig, fastän funnet vid samma grundgrävning, vid vilken den romerska järnåldersgraven spolierades. Till tiden skulle jag närmast vilja hänföra den till bronsålderns slutskede.

Då fynd från bronsåldern överhuvudtaget äro sällsynta i Norrland och detta speciella fynd dessutom representerar en typ, som hittills ej är företrädd i det norrländska fyndmaterialet, utgick jag från att dess framtida förvaringsplats rätteligen borde vara i statens samlingar. Efter underhandlingar med ägaren har denne också välvilligt medgivit, att bronskivan får överlämnas som gåva till Statens Historiska Museum, under villkor dock att han som ersättning erhåller en kopia i brons av densamma.

Vad åter tygstycket beträffar, vilket givetvis också inneslutes i gåvan, är det egendomligt att det bär tydliga avtryck av skivans undersida. Ägaren håller också före, att skivan täckte tygstycket, när han för c:a 20 år sedan hämtade upp den ur "skräplådan". Emellertid anser jag det för troligt, att tygstycket och bronskivan ej ursprungligen hört samman, utan att avtrycken i tyget bildats under de två decennier, som de senast legat tillsammans. Det sannolikaste synes mig vara, att tygstycket hör samman med det romerska gravfyndet, i vilket också ligger ett liknande stycke ylletyg. En närmare undersökning om huruvida de båda, vävnadstekniskt eller på annat sätt, höra samman torde vara påkallad.

Skulle till äventyrs, vilket jag dock håller för ganska otroligt, bronskivan visa sig höra till det romerska gravfyndet, skulle man åter få belägg för den retardering i utvecklingen, varpå ej minst det norrländska bronsåldersmaterialet tidigare gett flera exempel.

I och med att jag härmed överlämnar de båda föremålen till Statens Historiska Museum, ber jag samtidigt att få föreslå

- dels att en särskild skrivelse avlättes till lantbrukare E.P. Sjölund, Näs, Johannedal (Sundsvall) med erkännande av att föremålen äro inlämnade samt med tack för hans välvilja att överlämna dem som gåva;
- dels att en kopia i brons av snyckeskivan tillställles samme Sjölund som ersättning för gåvan.

Sundsvall den 20 mars 1948

Arvid Engqvist